

Szanghajska Organizacja Współpracy. Symbol nowego globalnego ładu czy globalnej konfrontacji?

Dynamika rozwoju sytuacji geopolitycznej w świecie jest jedną z charakterystycznych cech przełomu XX i XXI stulecia. Przeobrażenia są między innymi skutkiem załamania się bipolarnego porządku świata, rozwoju nowych potęg ekonomicznych, zwiększającego się zapotrzebowania na surowce naturalne, wreszcie zderzenia się koncepcji globalizmu i regionalizmu, na które nakładają się narodowe, regionalne i globalne interesy poszczególnych państw. Specyficzny dynamizm rozwoju daje się zauważyć zwłaszcza w Azji, gdzie siłą napędową postępu, w imię obrony własnych interesów, są przede wszystkim Chińska Republika Ludowa, Indie, Japonia, Tajwan, Singapur, ale również w pewnym sensie Rosja. Jednym z rezultatów zachodzących zmian było utworzenie w 2001 r. Szanghajskiej Organizacji Współpracy (SOW)¹, która odgrywa coraz istotniejszą rolę nie tylko w regionie Azji Centralnej.

Geneza powstania SOW sięga okresu rozpadu Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR), co spowodowało zmiany w systemie stosunków międzynarodowych. Przede wszystkim pojawiła się kwestia uregulowania granic między nowymi państwami powstałymi po rozpadzie ZSRR i ich sąsiadami w Azji Centralnej. Ponadto wystąpiły niespotykane do tej pory uwarunkowania do budowy nowego porządku światowego oraz nowe rodzaje zagrożeń bezpieczeństwa, co skutkowało podejmowaniem inicjatyw mających na celu zabezpieczenie narodowych, regionalnych, a nawet globalnych interesów. Egzemplifikując, wspomnieć należy o współpracy Wspólnoty Niepodległych Państw² czy też państw sygnata-

¹ Ang. Shanghai Cooperation Organization – SCO, ros. Шанхайская Организация Сотрудничества – ШОС (SOC).

² Ang. Commonwealth of Independent States – CIS, ros. Содружество Независимых Государств – СНГ.

riuszcy Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym³. Obie organizacje były postrzegane z jednej strony jako swoista kontynuacja Związku Radzieckiego, z drugiej zaś były wyrazem dążeń Federacji Rosyjskiej do zachowania wpływów w państwach powstałych z republik radzieckich. Z drugiej strony rozszerzenie NATO i Unii Europejskiej o byłe państwa Układu Warszawskiego i byłe republiki radzieckie zostało odebrane przez Rosję jako dążenie Stanów Zjednoczonych i Europy do poszerzania wpływów na Wschodzie i ograniczenia roli innych państw na tym obszarze. Nie tylko Rosja widziała w tym fakcie krok ku zabezpieczeniu interesów politycznych i ekonomicznych, przede wszystkim energetycznych, Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej, głównie poprzez uzyskanie kontroli nad złożami ropy naftowej i gazu oraz liniami ich przesyłu.

Szczególnym celem współzawodnictwa pomiędzy głównymi mocarstwami świata stał się obszar Azji Centralnej⁴. Region ma istotne położenie geostrategiczne, na skrzyżowaniu szlaków pomiędzy Europą i Azją. Ponadto jest bogaty w surowce naturalne. Kraje tej części Azji: Uzbekistan, Kazachstan, Kirgistan, Tadżykistan oraz Turkmenistan są uznawane za obszar dużych wpływów rosyjskich i coraz większej ekspansji chińskiej.

³ Ang. Collective Security Treaty – CST, ros. Организация Договора о Коллективной Безопасности – ОДКБ. Układ o bezpieczeństwie zbiorowym, zwany też układem taszkienckim, został zawarty w 1992 r. przez: Armenię, Białoruś, Gruzję, Kazachstan, Kirgistan, Rosję, Tadżykistan i Uzbekistan. Dotyczył współdziałania i współpracy państw sygnatariuszy w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa. W 1993 r. Azerbejdżan, Mołdawia i Ukraina przyjęły status obserwatorów. W 1999 r. Azerbejdżan, Gruzja (utworzyły GUAM – Organizacja na Rzecz Demokracji i Rozwoju zrzeszająca obecnie: Gruzję, Ukrainę, Azerbejdżan i Mołdawię) i Uzbekistan (przyjęty ponownie w 2006 r.) wycofały się z CST. Z kolei Ukraina i Mołdawia przestały być zainteresowane integracją wojskową. Na podstawie tego układu w 2002 r. w Kiszyniowie powołano Organizację Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym.

⁴ O sprawach Azji Centralnej patrz m.in. szerzej: R. Paradowski, *Eurazjatyckie imperium Rosji. Studium idei*, Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych, Warszawa 2003; J.S. Piwowarow, A. Fursow, *Rosja – państwo, naród, imperium?*, [w:] *Polacy i Rosjanie*, red. A. Magdziak-Miszewska, M. Zuchniak, P. Kowal, Warszawa 2002, s. 189–208; P. Eberhardt, *Rosyjski eurazjatyzm i jego konsekwencje geopolityczne*, „Przegląd Geograficzny” 2005, t. 77, z. 2, s. 171–193; A. Fursow, *Spojrzenie na Azję Centralną*, http://www.rodaknet.com/ROSJA/rp_cykl_rosja_fursow.htm [dostęp: 1.04.2013].

Zbigniew Brzeziński opisał Azję Centralną jako część Eurazji, subkontynentu ciągnącego się od Niemiec i Polski przez Rosję i Chiny, aż do Oceanu Spokojnego. Uważa, że kluczem do kontroli nad tym obszarem są państwa leżące w Azji Centralnej⁵. Jednocześnie Brzeziński traktuje Rosję i Chiny jako mocarstwa, których częściowo zbieżne interesy mogą zagrozić wpływom Stanów Zjednoczonych w tym regionie. Dlatego strategiczne założenia polityki USA na tym obszarze powinny zakładać traktowanie ze szczególną uwagą Ukrainy, Azerbejdżanu, Iranu i Kazachstanu jako państw buforowych lub stanowiących przeciwwagę dla rosyjsko-chińskich inicjatyw, których celem jest przejęcie kontroli nad złożami ropy naftowej, gazu i minerałów rozmieszczonych na tym terenie⁶.

Przejęcie wpływów nad regionem przez Stany Zjednoczone, Unię Europejską lub NATO oznaczałoby zerwanie historycznie ukształtowanych uwarunkowań⁷.

Szanghajska Organizacja Współpracy wyrosła na gruncie regionalnych inicjatyw międzynarodowych, których pierwotnym celem było uregulowanie granic na obszarze Azji Centralnej, zwłaszcza między dawnymi republikami radzieckimi⁸. Sukces, jaki bez wątpienia osiągnięto w trakcie procesu delimitacji, w postaci porozumienia w nadzwyczaj trudnych sprawach granicznych, spowodował, że sygnatariusze układu (od 1996 r. nazywani „Szanghajską Piątką”) zdecydowali się kontynuować rozmowy na tematy bezpieczeństwa i współpracy w regionie. Fundamentalne znaczenie dla powstania SOW miały dwa szczyty z udziałem głów pięciu państw:

⁵ Z. Brzezinski, *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*, New York 1997, s. 124–132.

⁶ Ibidem, s. 121.

⁷ M. Brill Olcott, *Kazakhstan: Pushing for Eurasia*, [w:] *New States, New Politics: Building the Post-Soviet Nations*, eds. I. Bremmer, R. Taras, Cambridge 1997, s. 556.

⁸ M. Brill Olcott, *The Shanghai Cooperation Organization Changing the „Playing Field” in Central Asia*, Testimony before the Helsinki Commission 26 września 2006 r., <http://www.carnegieendowment.org/publications/index.cfm?fa=view&id=18735&prog=zru> [dostęp: 1.04.2013]. Spotkania dotyczące delimitacji rozpoczęły się we wrześniu 1993 r. w Mińsku, a uczestniczyli w nim zastępcy ministrów spraw zagranicznych Kazachstanu, Kirgistanu, Rosji i Tadżykistanu. Patrz: *Шанхайская Организация Сотрудничества*, www.krugosvet.ru/articles/107/1010706/1010706a1.htm [dostęp: 1.04.2013].

Rosji, ChRL, Kazachstanu, Kirgistanu i Tadżykistanu, które odbyły się 26 kwietnia 1996 r. w Szanghaju i 24 kwietnia 1997 r. w Moskwie. Oba w zasadzie finalizowały proces delimitacji ponad 4000 km granic między Chinami i dawnymi republikami radzieckimi, a jednocześnie wytyczały dalsze kierunki współpracy⁹. Podczas kolejnego spotkania, w Ałmaty w marcu 1998 r., pojawiły się kwestie dotyczące zapewnienia szeroko pojętego bezpieczeństwa w regionie, związane z problemami terroryzmu, ekstremizmu, separatyzmu oraz przestępczości zorganizowanej. Ewidencja zmiana kierunków współpracy, przesunięcie akcentów z problematyki granicznej na sprawy bezpieczeństwa, skutkowało podpisaniem przez ministrów spraw zagranicznych „piątki” deklaracji mówiącej o potrzebie zwoływania spotkań ekspertów, ministrów spraw zagranicznych, premierów i głów państw w celu dyskusowania aktualnych problemów bezpieczeństwa i współpracy nie tylko w Azji Środkowej, ale na całym kontynencie azjatyckim¹⁰. Z uznaniem przyjęto zgłoszoną w dniach 24–25 września 1999 r. w Biszkeku przez prezydenta Kirgistanu Askara Akajewa ideę odrodzenia Wielkiego Jedwabnego Szlaku i oparcia na nim współpracy w dziedzinie gospodarki i bezpieczeństwa¹¹.

Dnia 14 czerwca 2001 r., na szczycie w Szanghaju przyjęto do organizacji Uzbekistan¹². Następnego dnia ogłoszono *Deklarację o utworzeniu*

⁹ W Szanghaju podpisano *Umowę o umocnieniu środków zaufania w kwestiach wojskowych na obszarze pogranicza*, tzw. „Układ Szanghajski”. Wprowadzał on ograniczenia ilości i aktywności sił zbrojnych państw sygnatariuszy w stukilometrowym przygranicznym pasie zdemilitaryzowanym. Szczyt moskiewski zaowocował podpisaniem *Umowy o wzajemnej redukcji sił zbrojnych w rejonie granicy*. Por. G. Zasada, *Nowy etap w rozwoju Szanghajskiej Organizacji Współpracy*, „Komentarze OSW”, 22 stycznia 2004, www.osw.waw.pl, s. 1. Za: K. Wańczyk, *Szanghajska Organizacja Współpracy*, www.azjanews.pl [dostęp: 1.04.2013].

¹⁰ А. Уразов, *Шанхайская Организация Сотрудничества*, <http://www.ia-centr.ru> [dostęp: 1.04.2013].

¹¹ *Бишкекская декларация глав государств Республики Казахстан, Китайской Народной Республики, Кыргызской Республики, Российской Федерации и Республики Таджикистан*, Китайский Информационный Интернет-центр, <http://www.sectsko.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

¹² *Совместное заявление глав государств Республики Казахстан, Китайской Народной Республики, Кыргызской Республики, Российской Федерации, Республики Таджикистан, Республики Узбекистан*, <http://www.sectsko.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

*Szanghajskiej Organizacji Współpracy*¹³. Deklaracja Szanghajska była dokumentem o charakterze programowym, formułowała cele i zadania SOW. Jej sygnatariusze stwierdzili, że do celów organizacji należy: „umocnienie wzajemnego zaufania, przyjaźni i stosunków dobrosąsiedzkich między państwami członkowskimi; zapewnienie efektywnej współpracy między nimi w obszarach: polityki, handlu i gospodarki, nauki i techniki, kultury, wykształcenia, energetyki, transportu, ekologii i innych; współdziałanie w celu podtrzymywania i zachowywania pokoju, bezpieczeństwa i stabilności w regionie oraz budowa nowego demokratycznego, sprawiedliwego i racjonalnego politycznego i gospodarczego porządku”¹⁴. Niezwykle ważnym dokumentem przyjętym w tym samym dniu była *Szanghajska konwencja o walce z terroryzmem, separatyzmem i ekstremizmem*¹⁵.

Istotną rolę w procesie instytucjonalizacji SOW odegrał szczyt w Sankt-Petersburgu 7 czerwca 2002 r. Przyjęto na nim *Kartę Szanghajskiej Organizacji Współpracy*¹⁶. Dokument definiował cele i zadania organizacji, regulował kwestie instytucjonalne oraz wyznaczał kierunki dalszego rozwoju SOW. Położono w nim nacisk na zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa w regionie, zapobieganie konfliktom regionalnym oraz walkę z tzw. „trzema złami” – terroryzmem, separatyzmem i ekstremizmem. Na dalszym miejscu postawiono współdziałanie na gruncie politycznym i gospodarczym oraz współpracę w dziedzinie integracji z gospodarką światową¹⁷.

Decyzje w SOW podejmowane są na zasadzie konsensusu, za wyjątkiem decyzji dotyczących zawieszenia lub pozbawienia członkostwa. Organizacja ma charakter zamknięty – mogą do niej wstępować tylko kraje regionu, co prawda dokument nie definiuje, o jaki region chodzi, ale moż-

¹³ Декларация о создании Шанхайской Организации Сотрудничества, <http://www.sectSCO.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

¹⁴ Декларация о создании Шанхайской Организации Сотрудничества, art. 2, <http://www.sectSCO.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

¹⁵ Шанхайская декларация о борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом, <http://www.sectSCO.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

¹⁶ Хартия Шанхайской Организации Сотрудничества, <http://www.sectSCO.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

¹⁷ Хартия Шанхайской Организации Сотрудничества, <http://www.sectSCO.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

na domniemywać, że chodzi o Azję Centralną lub nawet kontynent azjatycki¹⁸. Językami oficjalnymi i roboczymi organizacji są chiński i rosyjski¹⁹.

Spotkanie przywódców państw członkowskich SOW 29 maja 2003 r. w Moskwie zakończyło fazę instytucjonalizacji organizacji. Przyjęto na nim szereg dokumentów regulujących działalność organów SOW, zatwierdzono oficjalne symbole organizacji oraz podpisano *Umowę o porządku formowania i wykonywania budżetu SOW*. Wybrano także pierwszego Sekretarza Wykonawczego organizacji, którym został Zhang Deguang z Chin. Uroczysta inauguracja działalności Sekretariatu SOW odbyła się 15 stycznia 2004 r. w Pekinie²⁰. Wśród najważniejszych organów SOW wymienionych w dokumentach konstytuujących są: Rada Głów Państw (najwyższy organ SOW), Rada Szefów Rządów (premierów), Rada Ministrów Spraw Zagranicznych, Narady Kierowników Ministerstw i/lub Resortów, Rada Narodowych Koordynatorów, Regionalna Struktura Antyterrorystyczna oraz Sekretariat. Stałym organem SOW o charakterze administracyjnym jest wspomniany już Sekretariat z siedzibą w Pekinie. Pracuje w nim zaledwie 30 osób: po 7 specjalistów z Rosji i Chin, 6 – z Kazachstanu, 5 – z Uzbekistanu, 3 – z Kirgizji, 2 – z Tadżykistanu. Organizacja posiada własny budżet, który tworzony jest poprzez wkłady państw członkowskich. Wynosi on około 2–3 mln dolarów, a poszczególne państwa składają się na niego w następujących proporcjach: po 24% Rosja i Chiny, 21% – Kazachstan, 15% – Uzbekistan, 10% – Kirgizja, 6% – Tadżykistan²¹.

Kraje członkowskie SOW pragną widzieć organizację jako instytucję działającą wielopłaszczyznowo. Jednak współpraca w ramach SOW skupia się przede wszystkim w trzech sferach. Są to sprawy bezpieczeństwa regionalnego, współpracy i integracji gospodarczej, wreszcie organizacja

¹⁸ Stąd między innymi odrzucono wniosek Stanów Zjednoczonych o przyjęcie do SOW.

¹⁹ *Хартия Шанхайской Организации Сотрудничества*, art. 13, 16, 20, <http://www.sectso.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

²⁰ G. Zasada, op.cit., s. 2.

²¹ *Хартия Шанхайской Организации Сотрудничества*, <http://www.sectso.org/RU/> art. 4,12; K. Strachota, Szczyt Szanghajskiej Organizacji Współpracy, „Komentarze OSW”, 22 czerwca 2006, www.osw.waw.pl, s. 2–3.

stanowi forum, dzięki któremu jej członkowie mogą realizować swoje cele polityczne²².

Powszechnie uważa się, że kluczowe znaczenie dla rozwoju Szanghajskiej Organizacji Współpracy mają relacje rosyjsko-chińskie. Oba mocarstwa konsekwentnie realizują własne strategie polityczno-ekonomiczne. Koncentrują się na politycznym i ekonomicznym znaczeniu SOW, traktując organizację jako forum budowania bezpieczeństwa w regionie i promowania multilateralizmu. Część polityków i badaczy na poparcie tezy, że SOW jest przede wszystkim narzędziem rosyjskiej i chińskiej polityki zagranicznej, przytacza Deklarację dusanbińską m.in. popierającą politykę chińską wobec Tajwanu i Xinjangu oraz rosyjską wobec Czeczenii²³. Jednak formuła SOW pozwala także innym państwom wykorzystywać organizację jako platformę dla realizacji własnych interesów w regionie. Na przykład Kazachstanowi w znacznym stopniu ułatwia rozwiązanie istniejącego od początku lat 90. XX w. dylematu sprowadzającego się do balansowania między poparciem dla polityki Moskwy i Pekinu. Z kolei Uzbekistan, konkurujący przede wszystkim z Kazachstanem o palmę pierwszeństwa w regionie, dzięki SOW zyskał płaszczyznę, na której może tę walkę prowadzić. Dla Tadżykistanu organizacja jest źródłem pomocy finansowej i technicznej, przede wszystkim w celu zapewnienia bezpieczeństwa na granicy z Afganistanem. Dzięki SOW ma szansę zaistnieć na szerszym forum politycznym Kirgistan. Cała szóstka ma zagwarantowanych sojuszników do walki z zewnętrznym i wewnętrznym zagrożeniem islamskim.

Według części specjalistów panuje opinia, że Chiny wraz z Rosją starają się stworzyć przeciwstawny blok do USA i jej sojuszników, według innych SOW jest organizacją wyłącznie na papierze i nie odgrywa ani nie odegra w przyszłości znaczącej roli. Pierwszą tezę obala były Sekretarz Stanu Republiki Kirgistanu I. Abdurazakow, który uważa, że SOW powinna być jedną z czterech sił, za pomocą których ma być chronione bezpieczeństwo regionu. Pozostałe siły to koalicja antyterrorystyczna walcząca

²² E.A. Feigenbaum, *The Shanghai Cooperation Organization and the Future of Central Asia*, publikacja Departamentu Stanu USA, <http://www.state.gov/p/sca/rls/rm/2007/91858.htm> Por. G. Germanovich, *The Shanghai Cooperation Organization: A Threat to American Interests in Central Asia?*, „China and Eurasia Forum Quarterly” 2008, Vol. 6, No. 1, s. 19–38.

²³ *Душанбинская Декларация*, <http://www.sectsko.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

i stacjonująca w Afganistanie, Traktat o Wzajemnym Bezpieczeństwie zawarty w ramach Wspólnoty Niepodległych Państw oraz natowski program Partnerstwa dla Pokoju. Poza tym, jak wskazuje analityk Jiao Huasheng, państwom Azji Centralnej nie zależy na rywalizacji wielkich mocarstw, ponieważ to one straciłyby najwięcej na takiej rywalizacji²⁴.

Na wspomnianym wcześniej inauguracyjnym posiedzeniu SOW zastępca ministra spraw zagranicznych ChRL Zhang Deguang powiedział, że rządy państw członkowskich pragną stabilności i bezpieczeństwa w Azji Środkowej, jednak nie przez „dążenie do konfrontacji wojskowej lub tworzenie sojuszu wojskowego, który byłby elementem zimnej wojny”. Zgodnie ze stanowiskiem rządu chińskiego i pozostałych państw członkowskich organizacja nie jest sojuszem wojskowym skierowanym przeciwko Stanom Zjednoczonym – powiedział Zhang Deguang²⁵.

Inspirację dla dalszej współpracy w celu zagwarantowania bezpieczeństwa państw SOW dały echa wydarzeń z 11 września 2001 r. w USA. Aktywizacja państw zachodnich, a przede wszystkim Stanów Zjednoczonych w regionie oraz eskalacja wojny w Afganistanie, przyczyniły się do spadku zaufania do SOW jako organizacji mającej aspiracje do zapewnienia bezpieczeństwa w regionie. Poza tym negatywny wpływ na zwartość sojuszu miała kolaboracja Stanów Zjednoczonych z niektórymi krajami Azji Centralnej, zwłaszcza z Tadżykistanem i Uzbekistanem, co spowodowało zdecydowaną ofensywę dyplomatyczną Rosji i ChRL²⁶.

Dopiero wydarzenia ostatnich miesięcy i eskalacja wojny w Afganistanie przyczyniły się do zaistnienia w świadomości społeczeństw tego regionu opinii, że NATO nieprędko zaoferuje państwom Azji Środkowej członkostwo w Sojuszu, co osłabiło jego siłę oddziaływania w tym regionie. Wcześniejsze wysiłki, by zrestrukturyzować lokalne ministerstwa zgodnie z wzorcami NATO osiągnęły mizerne rezultaty. Azja Środkowa to jedyny

²⁴ A. Lukin, *Shanghai Cooperation Organization: Problems and Prospects, International Affairs*, „A Russian Journal of World Politics, Diplomacy & International Relations” 2004, Vol. 50 Issue 3., za: P. Michalak, *Azjatycka odpowiedź na walkę z międzynarodowym terroryzmem*, <http://www.psz.pl> [dostęp: 1.04.2013].

²⁵ *New Asian forum criticizes Washington*, „USA Today”, 15.06.2001, <http://www.usatoday.com/news/world/june01/2001-06-15-asiansummit.htm> [dostęp: 1.04.2013].

²⁶ Por. M. Mienkiszak, *Polityka Federacji Rosyjskiej wobec Azji po 11 września*, „Sprawy Międzynarodowe”, 2002, nr 1, s. 90–91, za: K. Wańczyk, op.cit.

region na świecie, gdzie siły zbrojne Rosji, ChRL i NATO regularnie działają w bezpośrednim sąsiedztwie. Jednak SOW nie posiada formalnych powiązań instytucjonalnych z NATO²⁷.

Bez wątplenia na pogorszenie bezpieczeństwa państw Azji Centralnej wpłynął konflikt w stosunkowo odległym Kaukazie między Gruzją a Rosją, a zwłaszcza konsekwencje tego sporu w postaci szerokiego otwarcia się Gruzji na obecność wojsk amerykańskich na terenie tego kraju. Odpowiedź SOW na gruzińską prowokację z sierpnia 2008 r. była natychmiastowa i sprowadzała się przede wszystkim do udzielenia poparcia działaniom rosyjskim, co znalazło swój wyraz w *Deklaracji z Duszanbe* podpisanej 28 sierpnia 2008 r. przez głowy państw członków SOW²⁸. W podobnych kategoriach należy spojrzeć na decyzję rządu Kirgizji z 6 lutego 2009 r. o zamknięciu amerykańskiej bazy lotniczej w Manas. Zamiar po raz pierwszy ogłosił prezydent Kirgistanu Kurmanbek Bakiw podczas wizyty w Moskwie. Decyzja tłumaczona była brakiem odpowiedniej rekompensaty finansowej za korzystanie z obiektu ze strony Stanów Zjednoczonych, oraz negatywną reakcją społeczeństwa Kirgizji na obecność na terytorium kraju wojsk USA²⁹.

Szanghajska Organizacja Współpracy wspiera globalną wojnę z terroryzmem. Ma to duże znaczenie, zważywszy na istniejące napięcia etniczne w Azji Centralnej, mogące doprowadzić do sporów między poszczególnymi państwami regionu, które w szybkim czasie mogłyby się przerodzić w szerszy konflikt i zdestabilizować sytuację w tej części świata.

Do walki z „trzema złami” – terroryzmem, separatyzmem i ekstremizmem w ramach SOW utworzono Regionalną Strukturę Antyterrorystyczną (RSA). Powstała na mocy *Szanghajskiej konwencji o walce z terroryzmem, separatyzmem i ekstremizmem* z 15 czerwca 2001 r.³⁰, a charakter

²⁷ R. Weitz, *Odnowa układów partnerskich z państwami w Azji Środkowej*, „Przeгляд NATO” 2006. Por. *Д ушанбинская Декларация*, art.12, <http://www.sectsco.org/RU/> [dostęp: 1.04.2013].

²⁸ *Д ушанбинская Декларация*, <http://www.sectsco.org/RU/> [dostęp 1.04.2013].

²⁹ В. Нешкума, *Бишкек принял решение закрыть базу США в «Манасе»*, Agencja ITAR-TASS, <http://www.itar-tass.com/level2.html?NewsID=13546638&PageNum=0> [dostęp: 1.04.2013].

³⁰ *Шанхайская Конвенция*, <http://www.sectsco.org/RU/> [dostęp 1.04.2013].

stałego organu SOW uzyskała na podstawie *Karty Szanghajskiej Organizacji Współpracy*. Funkcje, zadania i cele działalności RSA określa *Umowa o Regionalnej Strukturze Antyterrorystycznej Państw-Członków SOW* podpisana w 2002 r. podczas szczytu SOW w Sankt-Petersburgu. Z kolei szczyt moskiewski zatwierdził także *Regulamin Komitetu Wykonawczego (sztabu generalnego) RSA*. W 2003 r. zdecydowano, że siedzibą Komitetu Wykonawczego RSA będzie Taszkient³¹.

Oprócz RSA w ramach SOW funkcjonuje jeszcze jedna instytucja zajmująca się bezpieczeństwem regionalnym. Ma ona charakter półformalny, ponieważ żaden z podstawowych dokumentów o niej nie wspomina. Jest nią tzw. Grupa Biszkecka, składająca się z szefów organów ochrony porządku prawnego i służb specjalnych krajów członkowskich. Pierwsze spotkanie tej grupy odbyło się w dniach 1–2 grudnia 1999 roku w Biszkeku. Podpisano na nim *Memorandum o kooperacji i współdziałaniu* oraz dokument tworzący ramy instytucjonalne dla działania Grupy Biszkeckiej. Od tej pory grupa spotykała się regularnie co roku. Jest to organ o charakterze konsultacyjnym – prowadzi dyskusje i przygotowuje plany kooperacji państw w dziedzinie walki z zorganizowanymi grupami przestępczymi, terroryzmem, nielegalną migracją itp.³²

Przeciwdziałanie terroryzmowi, separatyzmowi i ekstremizmowi zagrożającym państwom członkowskim SOW oraz całemu regionowi Azji Centralnej jest jednym z głównych celów współpracy wojskowej organizacji, która rozpoczęła się w 2002 r.³³ Oprócz ćwiczeń dwustronnych

³¹ *Соглашения между государствами-членами ШОС о Региональной Анти-террористической Структуре*, <http://www.sectesco.org/RU/>. *Нормативные документы*, <http://www.ecrats.com/ru/docs/> [dostęp: 1.04.2013].

³² *Шанхайская организация сотрудничества (справочная информация)*, www.mid.ru, s. 2; *Press-relase on the meeting of hte representatives of law-enforcement agencies of the Republic of Kazakhstan, People's Republic of China, Russian Federation, Kyrgyz Republic and The Republic of Tajikistan – members of the „Bishkek group” of the Shanghai Organization of Co-operation (May 23, 2002, Astana)*, oficjalna strona MSZ Kazachstanu, www.mfa.kz. [dostęp: 1.04.2013].

³³ Przeprowadzono wówczas w dniach 11–12 października dwustronne ćwiczenia antyterrorystyczne „Exercise-01” z udziałem oddziałów chińskich i kirgiskich. Manewry, które się odbyły w rejonie przygranicznym państw, były pierwszymi, w których żołnierze chińscy współdziałali z wojskami innego państwa. *Backgrounder: Major PLA-related joint anti-terror military trainings*, <http://www.chinaview.cn> z 22.12.2012.

odbywają się ćwiczenia wielonarodowe, przy czym ich cele, co wynika z programu SOW, są zbliżone: zwalczanie separatyzmu, terroryzmu i ekstremizmu. W miarę doskonalenia procedur kolejne manewry obejmują coraz bardziej zaawansowane formy ćwiczeń. Na przykład między 18 a 26 sierpnia 2005 r. odbyły się trójfazowe ćwiczenia rosyjsko-chińskie pod kryptonimem „Peace Mission 2005”. Pierwszą ich część przeprowadzono we Władywostoku, drugą w Qingdao w chińskiej prowincji Shandong, a trzecia, w której wykorzystano akwen Morza Żółtego, obejmowała użycie lotnictwa strategicznego oraz pocisków manewrujących³⁴. W ćwiczeniach było zaangażowanych około 10 tysięcy żołnierzy różnych rodzajów wojsk. Szefowie sztabów: armii chińskiej generał Liang Guanglie i Federacji Rosyjskiej generał Jurij Balujewski, podkreślali, że ćwiczenia nie są skierowane przeciw jakiemukolwiek państwu, nie naruszają niczyich interesów oraz nie stanowią zagrożenia dla żadnego trzeciego państwa oraz nie są ukierunkowane na budowanie bloku militarnego³⁵.

Duże poruszenie w świecie wywołały przeprowadzone od 9 do 17 sierpnia 2007 r. ćwiczenia „Peace Mission 2007”. Zorganizowano je w Urumqi, stolicy chińskiego regionu autonomicznego Xinjiang, oraz pod Czelabińskiem, na terenie rosyjskiego Okręgu Wojskowego Wołga-Ural³⁶. W opinii chińskiego ministra obrony Cao Gangchuan, celem ćwiczeń antyterrorystycznych było zademonstrowanie determinacji państw członkowskich SOW w walce z „trzema siłami zła” (terroryzm, separatyzm, ekstremizm), jak też pokazanie wspólnego pragnienia, zapewnienia bezpieczeństwa i stabilności w regionie³⁷. Znaczenie ćwiczeń podkreślała obecność głów wszystkich państw członkowskich SOW, obserwujących ich ostatnią fazę

³⁴ Sun Shangwu, Wu Zhiyi, *First joint drill with Russia launched*, <http://www.chinadaily.com.cn> z 19.08.2005, za: Z. Śliwa, Y. Ong, *Współpraca wojskowa państw Azji Środkowej*, „Kwartalnik Bellona” 2008, nr 3 (654), s. 85.

³⁵ Z. Śliwa, Y. Ong, op.cit., s. 85.

³⁶ M.K. Bhadrakumar, *Shanghai Cooperation Organization Primed and Ready to Fire: Toward a Regional and Global Realignment?*, „Japan Focus” <http://japanfocus.org/products/details/2494> [dostęp: 1.04.2013].

³⁷ M. Haas, *The „Peace Mission 2007”: Exercises: the Shanghai Cooperation Organisation Advances*, Defence Academy of the United Kingdom, Advanced Research & Assessment Group, 2007, s. 2. za: Z. Śliwa, Y. Ong, op.cit., s. 85.

bezpośrednio po zakończeniu szczytu Szanghajskiej Organizacji Współpracy, który odbył się 16 sierpnia w Biszkeku (Kirgistan)³⁸.

W „Peace Mission 2007” wzięły udział wojska wszystkich członków SOW, ponad 6500 żołnierzy³⁹. Na uwagę zasługuje fakt, że Chiny po raz pierwszy podczas ćwiczeń poza granicami kraju zaprezentowały pododdział powietrznodesantowy w pełnym składzie. Jego znakomite wyszkolenie było widoczne podczas desantu spadochronowego w ostatniej fazie ćwiczeń⁴⁰. Jak stwierdził zastępca dowódcy wojsk powietrznodesantowych Rosji generał broni Władimir Moltenskoj, „Peace Mission 2007” były ćwiczeniami typowo antyterrorystycznymi. Rozpoczęły się 9 sierpnia w miejscowości Urumqi w Chinach konsultacjami polityczno-wojskowymi w kwaterze głównej okręgu wojskowego Uighur, w których brali

³⁸ Бишкекская декларация, <http://www.sectsc.org/>. Por. Hu's visit to C. Asia, Russia fruitful, Agencja Informacyjna Sinhua, „China Daily”, 29.08.2007.

³⁹ 4700 z Rosji (2000 w pododdziałach ćwiczących i 2700 w pododdziałach zabezpieczających), 1600 z Chin, dwie kompanie powietrznodesantowe z Kazachstanu i Tadżykistanu (po 100 żołnierzy każda), pluton powietrznodesantowy z Kirgistanu (30 żołnierzy) oraz 15 oficerów sztabowych z Uzbekistanu. Por. Le Tian, *Joint drill enters the final phase*, „China Daily”, <http://www.chinadaily.com.cn>. Ponadto na potrzeby ćwiczeń Rosjanie wydzielili: batalion piechoty, kompanię powietrznodesantową oraz około 500 egzemplarzy sprzętu bojowego, na przykład: 18 haubic i armat 122 mm i 100 mm, około 40 samolotów, w tym 6 samolotów transportowych Iliuszyn Il-76 (Candid), 9 samolotów szturmowych Suchoj Su-25 (Frogfoot), 12 śmigłowców szturmowych Mil Mi-24 (Hind) oraz 12 śmigłowców transportowych Mil Mi-8 (Hip). Por. Ministerstwo Obrony Federacji Rosyjskiej, <http://www.mil.ru/eng/1866/12078/details/index.shtml?id=28697> [dostęp: 1.04.2013]. Ponadto w ćwiczeniach brały udział liczne rosyjskie pododdziały sił bezpieczeństwa wewnętrznego (straży granicznej, ministerstwa spraw wewnętrznych oraz policji specjalnej – OMON). Chiny wyznaczyły do udziału w ćwiczeniach m.in.: kompanię powietrznodesantową, 40 gąsienicowych i 14 kołowych bojowych wozów piechoty, 18 haubic i armat kal. 122 mm i 100 mm oraz 46 samolotów i śmigłowców, w tym: 6 samolotów transportowych Il-76 (Candid), 8 samolotów szturmowych JH-7-A Flying Panther, 16 śmigłowców szturmowych JG-9W oraz 16 śmigłowców transportowych Mi-17 (Hip). Patrz: M. Haas, *The „Peace Mission” 2007*, s. 3, <http://www.jamestown.org> [dostęp: 1.04.2013]; R.N. McDermott, *The Rising Dragon: SCO Peace Mission 2007*, „The Jamestown Foundation” October 2007, s. 3. Źródła różnią się nieco danymi dotyczącymi sprzętu, jaki Rosja i Chiny wyznaczyły do ćwiczeń. Por: В. Литовкин, *Китайская армия развертывается на территории России*, „Независимое Военное Обозрение”, 3.08.2007, nr 25 s. 3.

⁴⁰ В. Литовкин, op.cit., s. 3.

udział szefowie sztabów państw SOW. Otrzymali oni informację o dokonaniu ataku terrorystycznego na odległe około 2000 kilometrów małe miasteczko na Uralu (poligon w Czebarkanu koło Czelabińska). Rozpoczęto proces planowania operacji antyterrorystycznej, której celem było zażegnanie konfliktu. Kolejny etap ćwiczenia odbywał się na terenie Rosji. W końcowej fazie manewrów rosyjskie i chińskie siły powietrzno-desantowe, wojsk lądowych i lotnictwa oraz siły specjalne ministerstwa spraw wewnętrznych, rosyjskiej Federalnej Służby Bezpieczeństwa (FSB) i Federalnej Służby Wykonania Kar (GUFSIN), przejęły z rąk terrorystów kontrolę nad miasteczkiem, tym samym zakończyły sukcesem całą operację⁴¹.

W opinii przedstawiciela Chińskiej Akademii Nauk Wojskowych, manewry były ważnym elementem doskonalenia współdziałania w zakresie zwalczania terroryzmu, szczególnie dla Chin w związku ze zbliżającymi się igrzyskami olimpijskimi w Pekinie⁴². Ćwiczenia stanowiły też okazję do zaprezentowania w praktyce nowych technologii wojskowych (samolotów i śmigłowców bojowych, samolotów transportowych, wozów bojowych, uzbrojenia i specjalistycznego wyposażenia żołnierzy itp.). Państwa skupione w Szanghajskiej Organizacji Współpracy to zarówno producenci uzbrojenia, jak i jego potencjalni nabywcy. Manewry pokazały, że Chiny i Rosję należy traktować jako partnerów godnych zaufania, gotowych przyjąć wiodącą rolę w bezpośrednim starciu z „trzema siłami zła”, także przy wsparciu kontyngentów pochodzących z innych państw sojuszu⁴³.

Rozmach ćwiczeń oraz aktywne zaangażowanie wszystkich rodzajów wojsk, przy wsparciu sił niemilitarnych, świadczą o tym, że SOW jest w stanie prowadzić operacje antyterrorystyczne na dużą skalę, podobne do operacji sił Stanów Zjednoczonych oraz NATO w Afganistanie. Jednocześnie manewry pokazały, że sojuszowi brakuje stałych sił, które mogą

⁴¹ Le Tian, op.cit., s. 2; R.N. McDermott, op.cit., s. 17, Z. Śliwa, Y. Ong, op.cit., s. 87.

⁴² Chen Hu: *A different anti-terrorism military drill*, „PLA Daily Online”, 8.08.2007; M.K. Bhadrakumar, op.cit.; N. K. Gvosdev, *A 'Peace Mission' Without the West?*, „The National Interest”, 8.10.2007. Za: Z. Śliwa, Y. Ong, op.cit., s. 87.

⁴³ R.N. McDermott, op.cit., s. 3; Z. Śliwa, Y. Ong, op.cit., s. 89.

stanowić trzon ćwiczących i doskonalić się systematycznie w działaniu. Ogranicza to możliwości szybkiego podjęcia działania, wymusza niejako podejmowanie samodzielnych kroków przez zagrożone państwo⁴⁴. Pogłębia ten problem brak stałej struktury dowodzenia w SOW, albowiem RATS jest organem o charakterze koordynującym⁴⁵.

Na równi ze sprawami bezpieczeństwa, na rozwój organizacji mają wpływ kwestie gospodarcze. Przede wszystkim w ramach SOW rozważa się realizację wspólnych projektów w dziedzinie energetyki, a zwłaszcza tranzytu surowców energetycznych, w szczególności gazu. Plany te budzą zainteresowanie nie tylko członków organizacji, ale również państw mających pozycję obserwatorów: Iranu, Indii, Pakistanu czy Mongolii, wreszcie uczestniczącego w pracach SOW Afganistanu.

SOW ma szansę w niedługim czasie stać się najpotężniejszym w świecie sojuszem energetycznym. Dzięki współpracy w zakresie ekonomii i bezpieczeństwa energetycznego SOW odgrywa wciąż rosnącą rolę w zapewnieniu stabilności w Azji Centralnej. Rosja, Kazachstan i Uzbekistan oraz kandydat na członka SOW – Turkmenistan, wreszcie posiadający status obserwatora Iran, dysponują złożami gazu, których ilość ocenia się na około 50% światowych dostaw. Podobnie zasobne są złoża ropy naftowej znajdujące się w Morzu Kaspijskim, niemałe źródła energii hydroelektrycznej posiadają Tadżykistan i Kirgistan. Współzawodnictwo na arenie energetycznej odnosi się również do sieci rurociągów w Eurazji. Sojusz energetyczny złożony z obecnych i potencjalnych członków SOW mógłby doprowadzić do powstania najsilniejszej tego typu koalicji, która z powodzeniem byłaby w stanie konkurować z Organizacją Krajów Eksportujących Ropę Naftową – OPEC⁴⁶, a polityka energetyczna SOW mogłaby w istotny sposób wpływać na geopolitykę i bezpieczeństwo na całym ob-

⁴⁴ Siły takie ma np. Organizacja Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (CSTO) w postaci Zbiorowych Sił Szybkiego Reagowania (Collective Rapid Reaction Forces – CRRF), z połączonym dowództwem w Moskwie. Początkowo liczyły one (2002 r.) 1500 żołnierzy, a ich obecna wielkość to 4500 żołnierzy. *Fissures in the force – Multilateral co-operation can only go so far*, „Jane’s Intelligence Review”, 1.06.2007, s. 2. za: Z. Śliwa, Y. Ong, op.cit., s. 90.

⁴⁵ R.N. McDermott, op.cit., s. 12.; Z. Śliwa Y. Ong, op.cit., s. 90.

⁴⁶ OPEC – ang. Organization of the Petroleum Exporting Countries.

szarze Eurazji, a tym samym spowodować zagrożenie dla interesów Stanów Zjednoczonych i Europy Zachodniej w tym regionie⁴⁷.

Rola Szanghajskej Organizacji Współpracy w Azji i na świecie wciąż rośnie, a współpraca ekonomiczna jej członków i państw stowarzyszonych rozszerza się coraz bardziej. Jednak jeszcze nie do końca sprecyzowany charakter organizacji w pewnym sensie spowalnia jej dalszy rozwój. Wynika to z faktu, że w sferze militarnej SOW konkuruje z Organizacją Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym (CSTO), zaś w sferze ekonomicznej z Eurazjatycką Wspólnotą Gospodarczą. O ile Rosja dąży do zacieśnienia kontaktów z CSTO i przekształcenia SOW w organizację polityczno-wojskową, o tyle Chiny są bardziej zainteresowane budowaniem bezpieczeństwa przez współpracę polityczną i ekonomiczną. Wspólne obszary zainteresowania wspomnianych organizacji, jak też podobny skład państw członkowskich, mogą prowadzić do zbliżenia stanowisk, a nawet do ich połączenia w przyszłości.

Wnioski

Szanghajska Organizacja Współpracy wyrosła na gruncie rozmów o uregulowaniu spraw granicznych i o problemach bezpieczeństwa w regionie. Powstanie SOW skutkuje zwiększeniem kontroli nad migracją w regionie Azji Centralnej, a także ograniczeniem przepływu broni i wszelkiego rodzaju sprzętu i materiałów mogących służyć terrorystom. Uszczelnienie granic przyczyniło się w dużym stopniu do zmniejszenia przemytu narkotyków, co ma bezpośrednie przełożenie na ograniczenie środków finansowania organizacji terrorystycznych. Ponadto nie bez znaczenia jest fakt, że forma i cele współpracy zaproponowane przez Rosję i Chiny wpłynęły korzystnie na zredukowanie napięć wynikających z wieloetniczności regionu. Wszak jego mieszkańcy są mocniej związani relacjami lokalnymi, plemiennymi i etnicznymi niż posiadaniem obywatelstwa poszczególnych państw⁴⁸. Korzyści płynące ze współpracy w ramach SOW stały się czynni-

⁴⁷ M.K. Bhadrakumar, *Russia, Iran Tighten the Energy Noose*, „Asia Times”, 22.12.2007; Z. Śliwa, Y. Ong, op.cit., s. 85.

⁴⁸ J.K. Davies, M.J. Sweeney, *Central Asia in U.S. Strategy and Operational Planning: Where do we go from here?*, The Institute for Foreign Policy Analysis, Washington, February 2004, s. 22.

kami jednoczącymi tę młodą organizację, której znaczenie na scenie międzynarodowej systematycznie rośnie.

Szanghajską Organizacją Współpracy stanowi forum, w którego ramach odbywa się dyskusja na temat zbieżnych problemów, przed jakimi stoją Rosja, Chiny oraz państwa Azji Centralnej. Stanowi element regionalnej struktury bezpieczeństwa, służący zapewnieniu pokoju i stabilności oraz zapobiegający zagrożeniom tradycyjnym i nietradycyjnym.

Zatem SOW trudno odmówić istotnych osiągnięć o znaczeniu regionalnym. Ale jest również rzeczą bezsporną, że w nieodległej przyszłości SOW może stanowić, o ile już nie stanowi, przeciwwagę dla wpływów Zachodu (przede wszystkim USA) w regionie Azji Środkowej, a nawet w całej Azji. Pamiętając o niesławnym wycofaniu się ostatnich żołnierzy radzieckich z Afganistanu 15 lutego 1989 r., śmiem twierdzić, że wojna Zachodu w Afganistanie pod przewodnictwem Stanów Zjednoczonych nie zakończy się sukcesem. Rozwiązanie problemu talibów może nastąpić jedynie przy szerokim zaangażowaniu wszystkich członków SOW i państw współpracujących z organizacją.

Wiele rządów i społeczeństw uważa współczesny imperializm amerykański za istotne zagrożenie dla światowego pokoju. Dla Rosji, Chińskiej Republiki Ludowej, Iranu i co najmniej kilku jeszcze krajów azjatyckich Stany Zjednoczone były i pozostają głównym wrogiem ideologicznym, politycznym i gospodarczym. Nie tylko te państwa czują się zagrożone prowadzoną przez USA globalną rozgrywką polityczno-militarną. To wspólne zagrożenie przyczyniło się do zawarcia, z inicjatywy Chin i Rosji, sojuszu, który odgrywa coraz istotniejszą rolę w układzie polityczno-ekonomicznym świata. Jest to również świadectwo umacniania się linii postępowania części krajów, wyrażającej się niechęcią wobec ekspansji politycznej i ideologicznej Zachodu, a zwłaszcza Stanów Zjednoczonych. Zainteresowanie Iranu, Pakistanu i Indii uczestnictwem w Szanghajskiej Organizacji Współpracy wskazuje, że SOW może stać się forum dla wszystkich państw Azji Centralnej, a nawet spoza regionu, którym przede wszystkim nie odpowiada ekspansjonizm USA w świecie.

Sprawdza się wizja organizacji wykreowana w latach 2000–2004, w toku pierwszej kadencji prezydentury Władimira Putina, która zakładała, że celem SOW jest stworzenie mostu łączącego kontynent europejski i azjaty-

ki. W odróżnieniu od filozoficzno-doktrynalnych założeń polityki Stanów Zjednoczonych działalność SOW oparto na filozofii poszanowania różnych kultur, wiar, tradycji, pozwalającej na otwartą współpracę międzynarodową. SOW bazuje na dążeniu do syntezy elementów różnych cywilizacji i wartości, jest organizacją łączącą państwa funkcjonujące w różnych cywilizacjach: prawosławno-rosyjskiej, konfucjanistyczno-buddyjskiej, hinduistycznej i islamskiej. Pomimo antyamerykańskiej retoryki SOW nie jest paktem skierowanym przeciwko cywilizacji zachodnioeuropejskiej, a w sensie militarnym przeciwko NATO. Stanowi natomiast bazę współpracy państw, których łączny potencjał pozwala przeciwstawić się jednokierunkowemu narzucaniu woli politycznej przez USA i ich wasali, w myśl której jedynie słusznym dla świata systemem politycznym jest demokracja zachodnioeuropejska, zaś rozwiązaniem ekonomicznym neoliberalna gospodarka rynkowa.

Rozszerzenie SOW o obecnych obserwatorów – Indie, Pakistan, Mongolię, Iran oraz być może Turkmenistan i Afganistan – wydaje się nieuniknione. Państwa te łączą wspólne interesy geostrategiczne, realne możliwości szybkiego rozwoju ekonomicznego oraz udogodnienia wynikające z mariażu pomiędzy dostawcami i konsumentami surowców energetycznych. Wydaje się, że rozwój sojuszu będzie procesem stopniowym, ale nieuniknionym⁴⁹. Jego spowolnienie wynika zarówno z aspektów prawnych, czyli zapisów w *Karcie Szanghajskiej Organizacji Współpracy*, jak też innych przeszkód wynikających z rozbieżności politycznych wśród państw członkowskich (np. Rosja i Chiny) i obserwatorów organizacji (np. Indie i Pakistan), ale również otoczenia geopolitycznego SOW (np. relacje USA–Iran czy Rosja–USA).

W kolejce do zacieśniania współpracy z SOW pozostają jeszcze tak ważni partnerzy w dialogu jak Białoruś, Sri Lanka, a zwłaszcza – od grudnia 2012 roku – Turcja.

Bez względu na wskazane wyżej problemy i wyrażone wątpliwości, Szanghajska Organizacja Współpracy, która wyrosła z regionalnego forum o ograniczonym przedmiocie działalności, obecnie stanowi bez wątpienia nową jakość w globalnej polityce obronnej nie tylko jej członków i obserwatorów. Jest w większym stopniu symbolem i rzeczywistym gwarantem bezpieczeństwa niż zarzewiem konfliktu.

⁴⁹ Z. Śliwa, Y. Ong, op.cit., s. 88.

Summary

Many governments and socialites think that contemporary American imperialism is an important danger for world peace. A sense of sharing the risk contributed to the conclusion, from the imitative of China and Russia, alliance, which plays an increasingly important part in the political and economic system of the world. It is a testimony of strengthening the line of conduct of some of the countries, expressed reluctance to expand Western politics and ideology, in particular USA. SCO is a forum for all Central Asian countries, even for countries out of the region, to which US expansionism over the world is not accepted. Shanghai Cooperation Organization, which has grown from a regional forum of limited subject of the business, currently is without a doubt a new quality in the global defense policy, not only its members and observers. It's more than a guarantee of security than seeds of conflict.

Абстракт

Многие правительства и общества считают современный американский империализм серьезной угрозой для мирового порядка. Чувство общей опасности способствовало заключению союза по инициативе Китая и России, который играет все более важную роль в политико-экономической системе мира. Это свидетельство укрепления политической линии части государств, выражения антипатии к политической и идеологической экспансии Запада, а в основном США. ШОС представляет собой форум всех государств Центральной Азии, даже те, которые находятся за пределами региона, которых не устраивает американский экспансионизм в мире. Шанхайская организация сотрудничества выросла из регионального форума с ограниченным профилем деятельности, в настоящее время она безусловно является новым гарантом качества в глобальной оборонной политике не только для ее членов и наблюдателей. Организация в большей степени представляет собой гарантию безопасности, что дает искру для начала конфликта.